Ч. 73 (175). Należytość pocztową uiszczono ryczałtem. Львів, неділя, 23 вересня 1928 р. Рік III.

НОВА ЗОРЯ

4. WARSZAWA
Bibljoteka Narodowa
Minist. Oświaty

ЧАСОПИС ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ

Виходить два рази тижнево: в четвер на 4 ст., під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. — Телефон 4—48. | Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4-річно 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Політика проти Церкви

Перший голос перестороги

В увагах про політику і Церкву (ч. 72) було показано, як поганська ідеольоґія, взята зі старини, заволоділа поглядами людей на державу, війну і політику, витягнула з сього обсягу християнські прицини і створила конкуренційну силу, що або старається зробити з Церкви послушний знаряд для своїх цілей, або її зруйнувати. Зазначено було також, що з вини обставин наша Церква опинилася між двома політиками, ворожими одна другій, одначе однаково проникнутими поганською ідеольоґією і жадобою послугуватися Церквою. Одна з тих політик користується, в імя державних рацій більше фізичною силою, друга — в імя національних чи соціяльних рацій більше моральною силою. В однім і другім випадку ті „рації“ обєктивно не істнують: там вони такі, які приписує кождочасний уряд, тут — як собі уявляє партійний комітет, секретаріят або й дописувач орґану партії. Наші церковні власти з досвіду найліпше знають, як тяжко, як часом неможливо зберегти накази реліґії і не попасти в конфлікт із одною з тих політик, а дуже часто — з обома разом.

Та якби тілько до сього зводилася ріжниця між реліґією і політикою! Не в тому найбільша біда, що наша Церква опинилася між двома чи більше суперечними політиками і що ідеольоґія сих політик так часто противна християнським ідеям: гірше те, що сі політики, в більшій або меншій мірі, звертаються проти самих основ Церкви і несуть з собою небезпеку розбиття її. І тут з жалем мусимо ствердити, що ся небезпека менша з боку державної політики (хочби тому, що наша гр.-кат. Церква не сама одна в сій державі), натомість щораз більше грізною стає небезпека від нашої політики, чи пак наших національних політик.

Вже останні вибори до польського сойму в Галичині виявили жахливий факт, що майже половина українських виборців дала свої голоси в користь партій прямо або посередньо ворожих нашій Церкві, а друга половина голосувала на орґанізацію, що заявляла, правда, свою прихильність до Церкви, одначе ясно, що під умовою, коли Церква буде послушна партійній управі... А в тім, і серед сеї половини були елементи, що не скривали свойого ворожого становища до католицтва. І знов не булоб найгірше, якби наші політичні партії тілько в ряди-годи, при боротьбі за соймові мандати, клали нашу Церкву на ложе Прокруста. Та на-жаль показується, що таке витягання і врізування церковного тіла стає головною цілею нашої політики всякої масти; показується що ся політика, при всій своїй суперечности з державною, не на сій останній шукає здобутків для себе, а — на власній Церкві.

Психольоґічно се зрозуміле. Наша політика всякої масти терпить на одну недугу: вона безуспішна. До розпуки безуспішна. Вона — неначе та невдачна армія, що половину людей стратила і до останка вистріляла всю амуніцію, та не тілько не відкинула ворога, а ще й сама раз-у-раз подається назад. А нема нічого небезпечнішого на світі, як невдачами ґенералів здеморалізована армія! Мало, що вояки покидають зброю і вертають домів; сумніше, що вони зброї не кидають, тілько з нею в руках самі кидаються, замість на ворога, таки на своїх, чи-то щоб задовільнити власний інстинкт руйнування, чи-то щоб „реформувати“ все і „спасати“ земляків. Що з сього виходить? Гляньте за Збруч.

Така сама психольоґія — невдачної і здеморалізованої армії — прокидається і в нашім громадянстві, що поклало всю свою віру в політичних провідників. Починається дезерція всякого роду і в ворожий обоз і на печі і в світ за очи; узброєні ватаги показують свою хоробрість у нападах на своїх... Що-ж бо инше, як не невдачна політика, велить нашим радикальним політикам переміняти свої збори і посольські звіти на збірники помий виливаних на духовенство, Церкву і реліґію? Що-ж бо инше, як не заведені надії на прихід ріжних політичних месій зродили клич на-ново „чистити“ обряд і завертати все церковне життя до передісторичних часів? Що-ж бо инше, як не бажання замаскувати свою політично-тактичну і боєву нездарність „відвагою“ плюгавити свою католицьку Церкву і її Єрархію, прославляти збанкротоване російське православя, мостити шляхи сектанству і т. ин. Взагалі, коли-б провести психо-аналізу всього нашого національного життя показалось-би, що в основі всіх хоробливих прояв його лежить політична невдача і ворожа на ній деморалізація. До таких руїнницьких затій належить і з усіх дотеперішних найнебезпечніша є та, що піднимає бунтівницький прапор т. зв. „українізації“ гр.-кат. Церкви в Галичині.

В очах політичних невдачників наша Церква ще за мало національно-українська. За мало, що вся наша церковна Єрархія в українських руках; що урядова мова всіх церковних установ українська: що проповіди, катехизації, додаткові богослуження, пісні і молитви українські; що в прилюдних виступах, не виключаючи і проповідей, наше духовенство виявляє свою національність яркіше, ніж у якого иншого народу — з виїмком Поляків — то лиш на нашій землі — се звичайне і можливе... Всього того за мало, і наша побита політика підносить жагву, щ б нею запалити одиноку національну будівлю, яку маємо, — суррогат нашої державности — нашу Церкву та зробити з неї руїну. Формалісти, яких бічний вівтар коле в печінки; яких тиха Служба Божа виводить із рівноваги; яких маєве Богослуження доводить до дурійки, — всі вони вважають можливим, корисним і з „чистотою“ обряду згідним, коли хотять дати почин до найбільшої і найнебезпечніщої від тисячки літ революції в нашій Церкві — до заміни церковно-словянської мови Богослуження сучасною і ще до того неустійненою літературною мовою. Навіть не пр. в самих тілько щоденних молитвах, ні — якраз у св. Литурґії й инших церковних чинах!

Триста міліонів католиків у світі, між ними нації на чолі всього людства і всеї культури, не відчувають потреби викидати з своїх церков латини — сто разів більше „застарілої“ і для їх мас зовсім незрозумілої а гурток наших політиканів хоче спасти земляків, викидаючи всеславянську сестрицю латини, поверх тисячлітню, у нас кождій півінтеліґентній людині зрозумілу церковнословянську мову!

Що православні Волинці (інтеліґенти) домагаються „відмосковщення“ своєї Церкви, се їхня річ. Ми можемо тілько дивуватися, що вони, навикши до московської вимови церковно-словянських слів, уважають „московщиною“ й саму церковно-словянську мову та хотять замінити її українською, хоч практика нашої Церкви — українська вимова церковно-словянських слів — могла-б їх дечого навчити. А втім, російська православна Церква, відломком якої є й православя у Польщі, опинилася сьогодні в повній анархії, з котрої Бог знає що виросте, то-ж годі дивуватися, що волинські Українці хапаються таких експериментів — до речі кажучи — підпираних польським урядом. Натомість галицький, католицький Українець мусить бути сліпотою побитий, щоб малпувати ті експерименти і не бачити неминучих наслідків: такої внутрішної боротьби, хаосу й руїни, якої наше громадянство досі не переживало і якої побажати йому може тілько визнавець засади „Puścić Rusina na Rusina“.

Як виглядалаб на практиці отся вигрівана в деяких колах „українізація“ нашої старинної Церкви, покажемо окремо.

ЗБІЖЕ і ПАШУ

дорібок Вашої цілорічної праці, обезпечайте від огню тільки в своїм
— Товаристві взаїмних обезпечень —
„ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Інформації уділюють місцеві аґенції.
287 14—16

Час відновити передплату!

Відповідь на відповідь

Пану Д-рові Чайківському.

Діставши від Хв. Редакції „Нов. Зорі“ витинок з „Укр. Голосу“ ч. 36. з 2. IX. ц. р., де п. Д-р Чайківський відповідає мені, зглядно лає мене за мою статтю, поміщену в 56 ч. „Н. З.“, хочу йому відповісти.

Відповідь моя буде по змозі коротка, бо на зводження особистих порахунків, які завів зі мною на сторінках „Укр. Голосу“ п. Д-р А. Чайківський, „Нов. Зоря“ місця очевидно не має, тай впрочім „Н. Зоря“ до поміщування таких річий на своїх шпальтах — за поважний орґан; ще й тому буде недовга, бо відповідь пишу сам, а не з помічю Д. Николишина, що то дошукується в „Нов. Зорі“ ріжних річей.

На самому вступі моеї відповіди на Вашу відповідь — скажу вам п. Докторе, що в Вашій статті брак льоґіки. Ви говорите: „І так довго будемо це (про інновації в нашому обряді — М. В.) молоти й співати, поки не виборем прав нам загварантованих для нашої церкви, тих прав, які нам папи римські в унії забезпечили“. А по „респіце фінем“ пишете: „Тими, нашому обрядові противними інноваціями і латками доведете до того, що сталося в Холмщині і на Підляшу перед скасованням унії, до орґанів, ґодзінків, літаній, усунення іконостасів і т. д. доведете до того, що Ваші місця займуть неуніяти двообрядовці, бо Ви покажетесь лишними в уніятській церкві“. —

Отже: чи — одно, чи — друге?

Переповідаючи вступ моеї статті говорите, що я згадкою про свою статтю „До укр. кат. Духовенства“ роблю собі авторекляму. Завіряю Вас, що цего не мав я й на думці й реклямувати себе не в моїй вдачі. А впрочім добра це реклама — мати відвагу стратити „ласку“ у панів з під стягу „Укр. Голосу“ й наразитись на кпини й напади з їх сторони. Коли схочу зробити собі рекляму перед своїми дух. властями, то на те для священика є тільки оден спосіб: духовна праця в парохії.

А що до моеї — хай по Вашому п. Д-р! — „авторекляжмової“ льояльности й канонічного послуху супроти духовної влади ізза мойого поступку з присланим мені числом „Укр. Голосу“, то в тім не можна добачити того, що Ви мені приписуєте: надії чи навіть жадання заплати в виді лучшої парохії, бо виходило, що всякий — по Вашому — послух старшині — властям мавби бути платний. Хиба вже цеї засади не можна примінити до священика. Щож-би то був за священник, щоби лише за плату, в якомунебудь виді, повинувався своїй духовній владі? Коли просив я коли чи просити-му свою духов. владу о іншу парохію чи взагалі о зроблення мені якогось добра, то просити-му не з титулу моеї льояльности канонічного послуху супроти неї, бо канонічний послух: перший єрархічний обовязок священика, а з інших титулів тай впрочім ніколи нічого не роблю з інтенцією: „Do ut des“ у відношенню до моеї дух. влади. Другий Ваш проти мене закид про „боронення особистих інтересів“, т. є. мовляв згляди матеріяльні заставляють мене ставати в обороні церкви. На це запитаюся я Вас, п. др., а що заставляє мене ставати в обороні інтересів національних? Чого й від кого можу сподіватися за працю в нац. області? — то я теж може йду в парі з „невидимою рукою“ походом на „Zniszczenie Rusi„... коли в очах старосамб. польських властий уходжу за „największego wroga polskości w powiecie і з того приводу мав я навіть раз у старосамбірському старостві двогодинну авдієнцію. — І розбери тут. Після п. Ч. — я: член „невидимої руки“, а після поляків: „największy wróg polskości w powiecie.“ Котрим з них я є — думаю — показує, як не моя праця, то бодай хотіння працювати, в парохії й громаді.

Що до цего чи я здібен Вас та взагалі когонебудь - сповідати, те не Ви тут п. Др. в праві орікати, а моя духовна влада тай не знання цего, що зробив чи — не зробив — і що говорив Папа римський в зовсім иньших справах рішає про здібности священника сповідати, а зовсім иньші річи.

Вичислені Вами, — п. Др., случаї, якіб мали рішати про мою кваліфікацію сповідати, не всі сталися та коли сталися, то не з приводу Риму і Папи римського.

От прим. — з Ваших закидів. — Хибаж ніхто — знаючий польсько-українські відносини й тямущий — не скаже, що Рим не впустив епископа Боцяна до Луцька, а скаже, що поляки.

А знова случай, що Рим відповів відмовно на Вашу чолобитну і вірнопідданчу (?) жалобу на деяких наших владик — стався заслужено. Як можна відповідати прихильно тому, котрий жалуючись перед кимсь — каже майже на того самого: „як би так мав силу чи був цим чи тим,“ — може й Папу римського скинув би з престола..

Впрочім з Вами, п. Др., і подібними Вам шкода говорити про відносини з Римом, бо Ви як якийсь жид на виставі образів, дошукуєтеся тільки дір, а не краси.

А що до мойого авторітету: чи таким я є, як є, то скажу Вам п. Др., що я права до такого не узурпував собі й не узурпую, що доказують мої слова статті: „Чому?“, поміщеної в „Н. Зорі“ з 17. IV. 1927. Ч. 15 (66). Ось они: „Та мій клич і прохання остали здебільше голосом, що кличе в пустині. Жертви на фонд видавання часопису для народу впливають дуже скупо — Чому? Чи може тому, що о жертви на фонд видавання часопису кликав Вас молодий, не знаний ширшому загалові духовенства, з гір, без титулів, священник? Та не дивімся хто кличе, тільки до чого хто кличе! Кличе до доброго, хотяйби й молодий священник, хотяйби й неголосний, ідім за ним!“ Думаю, що цих пару слів вистарчає на переконання Вас об моїх — по Вашому — претенсіях, а по мойому не — претенсіях, уходити за авторітет.

Свою відповідь кінчу й скажу Вам, що таки, мимо Ваших завірень об Вашому „практикуючому католицизмові“, маю Вас за не-католика, хиба що з хрещення таким єсьте. Такого переконання набрався я з Вашої проти католицької - революційної, оспорюваної мною, статті: „Православє на Покутті“. Ви певно є таким католиком, як я стрічав в одному повітовому місті. А цей католик також інтеліґент ще й Др. навіть мабуть сповідаєся й молиться з книжки. Коли я й ще один священник прийшли до него поговорити дещо про скликанне повіт. наради УХО-ії, то той, коли ми лиш зачали говорити, опанований моментально нервозністю — став кричати: „Я не католик — я не католик!“ — І ми не говорячи більше відійшли, бо видно було, з ким маємо до діла. І що то потрафлять зробити з доброго чоловіка протикатолицькі статті, поміщувані в „Укр. Голосі“!

З Ваших натягань мене, п. Др., в Вашій відповіді — я собі ніщо не роблю. Нічого, щоб мене — як священника, українця й чоловіка — здискредитовало — не доказали Ви й не докажете.

Лопушанка хом., в вересні, 1928.

О. Мих. Вовчик.

НАЙБІЛЬШИМ СКЛАДОМ
СУКНА, ПОЛОТНА, ШОВКУ і ФУТЕР
в ЗОЛОЧЕВІ
є фірма
ЛЕВ ОППЕР
Найліпший товар за правдиво дешеву ціну.
308 4—8

Новий гахам

Караїми проголосили у Вильні нового „гахама“. Гахам се голова їх церкви. Став ним Сарай хан Шапшал. Громади Караїмів у Каірі, Царгороді, Парижі, Кишеневі й Поневіжі прислали привіти новому гахамови.

Він походить з Криму. На торжестві були два польські воєводи і проф. орієнталіст краківського університету Ковальський, як також делеґати караїмських громад з Луцька, Лодзі і ин. міст.

ПОЛОТНА Іван Рідль Львів вул. Академічна 2.
267 2¼—50 г

ГОТОВІ ФУТРА ГУРТІВНО та всякого рода СКІРКИ по дуже низьких цінах поручає
Фірма ДАВИД ҐЕМС
ЛЬВІВ, ул. Краківська ч. 20. —:— Телефон: 43-74.
315 і новоотворена філія 2—5
ЛЬВІВ, ул. Леґіонів ч. 37. —:— Телефон: 59-96.

Чи Сергій возрадується тим?

Як відомо, „мѣстоблюститель“ московського патріяршого престола погодившись з атеістичною радянською владою, видав свого часу відозву, в котрій писав, що „їх (большевиків) радости будуть нашими (правосл. духовних) радостями, їх печалі нашими печалями“.

Тепер советська преса принесла опис конференції „бывшихъ служителей культовъ снявшихъ санъ“. Було їх 19, з того 14 б. правосл. священиків, 4 бувші діякони і 1 б. проповідник секти адвентистів. Вони говорили, що не досить відречися священичого стану і релігії, а ще треба вступити в ряди безбожників для активного поборювання всякої релігії.

Тими заявами советська влада і преса дуже радуються. А правосл. митрополит Сергій, заступник патріярха? Противбольшевицька преса взиває його: „Радуйтесь, Ваше Високопреосвященство! Виж обіцяли радуватися.“

Форд про старість

Форд, найбогатший тепер чоловік на землі, котрий доробився з простого робітника, висказався недавно про старість ось як:

„Я маю тепер 65 літ, але до 70-тки, то є в найблищих 5 літах, коли Бог дасть мені життя, зроблю більше, ніж я зробив від 45 до 65 року мого життя (коли він здобув своє величезне майно). Людина по 65-тім році життя не може вже ногами так скакати і бігати як колись, але тимбільше може зробити головою. Колиб усунути все, що людству дав досвід поверх 50-літних людей, то напевно не осталоб людству навіть тілько досвіду, щоб не наступила катастрофа руїни“

На міжнародну виставу преси

(Від власного кореспондента).

ТРЕТИЙ ДЕНЬ НА ВИСТАВІ ПРЕСИ.

Знов дещо про „самостійну“ Україну.

Того дня довелося мені в переході побачити щось інтересне на дверах вистави большевиків. Там переводили якусь направу й поставили руштування з дерева. Над тим входом висіли реклямові надписи на червонім полотні: оден великий надпис, котрий голосив, що се вистава „Союза Советських Соціялістичних Республик“, а кілька маленьких, які несміло показували, котрі саме народи і племена благоденствують у щасливости під тим великим „Союзом“. Імена тих „иньших“ виписані жалібночорними буквами на вузьких полотенцях червоної краски без огляду на їх величину й економічне або культурне значіння, а так собі, по фантазії котрогось з ісповідників ідеалів Карла Маркса, трохи поправлених Владиміром Ілічом: отже прим. Білорусь іде по Ґеорґії а Україна по Азербейджані і т. п. — певно на знак повної „свободи“, яка панує в СССР. під кождим оглядом.

А того дня червоне полотенце, на котрім мала честь висіти малесенька оповістка советської України, було так загнене й заложене, що взагалі не можна було відчитати, що се за „держава“. Чи се був припадок, чи якийсь червоний русскій патріот нарочно так загнув український надпис — трудно напевно сказати. Але беручи під увагу „любовні“ настрої до нас навіть червоних братів Великоросів і всю виставу їх і нашу, скорше можна прихилитися до думки, що то нарочний „припадок“*).

*) В якийсь час опісля перечитав я полемічну статтю Винниченка проти Горького, котрий не дав дозволу, перекласти свої писання на українське „наріччя“ — бо се на його думку власне „наріччя“ і то нікому непотрібне. Отсей прояв, що такий чоловік з маси як Горький, дозволив собі „поправити“ навіть Володимира Іліча, вказує найлучше, — мимо пізніщих спростувань — як глибоко всякнула зненависть у Москвичів до України, котра їх кормить уже тілько століть!...

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 23. IX. 1928 59

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

ЧАСТИНА ДРУГА.

I. УРОДИНИ ПЕРВОРОДНОГО СИНА РОКСОЛЯНИ.

„Und mag dein Pfad in Zweifelsnacht verschwinden —
Das Kreuz am Wege wirst du immer finden.
Ums Kreuz geht dein, geht aller Menschen Wallen:
Am Kreuze müssen alle niederfallen.
Am Kreuze, ob sie noch so ferne irren,
Muss ihrer Wege Rätsel sich entwirren..“

Дитина — се в цілости будучність, оперта на минувшині.

I.

Вже семий раз сходив місяць над Стамбулом, відколи молода султанка Ель Хуррем свою службу розсилала, двері своїх покоїв на чотири спусти замикала, вікна в сальонах своїх сама заслоняла, — материнський, маленький, срібний хрестик з великим болем серця зі шиї здіймала, на деревляний хрест з першого свого „калиму“ привязала, мягким, золотистим шовком разом їх обвивала, темно-цеглястим і квітистим адамашком обкладала, у тверду, срібну парчу поклала й уважно між найдорожші памятки сховала...

Сховала в невеличку скринку-деревлянку, де вже лежав дорогий для неї — невольницький одяг, в котрім її вперве побачив володар трьох частей світа, як у нім скромно при дверах одаліски як служниця стояла...

Там вже лежав обвитий, одинокий, слюбний черевичок, котрий у крамі в Рогатині з матірю купувала...

Там був і крівавий платочок, котрим свою зранену ніжку на Чорнім Шляху, на Дикім Полі обтирала, коли йшла степами при чорних мажах скрипучих як татарська бранка і з утоми та з болю упала і під бісурменськими батогами всім своїм молоденьким тіленьком дріжала...

Там було і маленьке, глиняне надщерблене горнятко, котрим у Бахчисараю і потому в Каффі з Клярою чисту воду пила. І пару засушених листочків, котрі під Чатирдагом, сидячи на возі, на памятку з дерева зірвала. І маленький каміньчик з святого Афону, де Божу Матір, що робити, питала...

Вже семий раз зійшов місяць над Стамбулом, відколи молода султанка Ель Хуррем свої сині очі біленькими руками закривала і перший раз в життю свого мужа Сулеймана цілувала і всім тілом дріжала і про цвитучу й пахучу землю і про сине небо, про батька і про неньку, про день і про ніч і про весь світ з роскоші забувала.

* * *

А як минув перший пал роскоші і перший місяць любови мов золотистий ручай солодкого меду пролинув, то гіркий сумнів дрігнув у серденьку Ель Хуррем.

І мов гилька осоки совість задріжала.

І мов пташка у клітці думка тріпотала.

І тоді молода султанка Ель Хуррем в горячі пальчики святий Коран брала й цілими днями читала й учителя свого про Божі речі питала, загадку призначіння і життя людини розвязати гадала.

А побожний Абдуллаг благословив Аллага, що така побожна молода султанка настала. Благословив, куди ходив і вчив її всего, що сам знав і в що вірив.

— „О велика Хатун,“ казав до Ель Хуррем, „Аллаг посилає людину на сей дивний світ, на коротку хвилину. І не спускає з неї ока й уваги від колиски до гробу. І як батько уважає на свою дитину, котра йде кладкою понад ріку. А кому Аллаг дав більше розуму і більше сили, від того й більшого рахунку зажадає, коли людина перейде стежку свого буття і випє всі чаші, гіркі і солодкі, котрі їй Аллаг поклав при дорозі життя. А час до часу присилає Аллаг свою пересторогу і як батько упоминає.“

Так вірив побожний Абдуллаг і так учив високу ученицю свою, гарну і розумну султанку Роксоляну.

Помалу пізнавала вона 77 сект ісляму з ріжними-преріжними науками. Та се не вдоволяло її. Зачала вчитися мов ріжних народів, щоб бути товмачем для свого мужа, коли приходили посли з країни нессараг. Скоро піймала чужі мови, бо дуже прикладалася до науки, — щоб убити внутрішний неспокій і почуття опущення. Часом до її мозку немов ковтали згірдні думки і слова народних пісень про потурнаків, котрі виреклися своєї віри для панства і лакімства. Тоді тим дуще бралася до праці.

А в її серденьку все дріжав сумнів, чи добре зробила, що на своїй дивній стежині скинула маленький хрестик материнський...

І скоро минав час, невидимий та найсильніщий твір невидимого Бога.

* * *

В день святої ночи Кадр*), у котрій зіслано коран з неба, зголосився в сераю блукаючий дервіш. Сиве волосся його спадало аж до стіп, а необтинані нігті виглядали як пазурі орла, а хід його був до танцю подібний.**)

Не хотів сказати ні свого імени, ні походження, а на всі питання відповідав:

— „Маю обявлення для Падишаха!“

Його допустили до султана.

Вступивши в кімнату, приложив руку до серця й до чола і сказав:

— „Коли одна з жінок Падишаха породить сина в річницю здобуття Стамбулу, в день, що вертає що року***), то син той матиме інакше значіння ніж усі инші діти султанської крови, відколи править Царський Рід Османів!...“

— „Добре, чи зле?“ запитав занепокоєний Сулейман.

— „Се знає Аллаг і пророк його Магомет!“

Не ждучи подяки, приложив руку до чола й до серця і вийшов. А йдучи коридорами ходом до танцю подібним, голосно голосив обявлення своє:

— „Коли одна з жінок Падишаха породить сина в річницю здобуття Стамбулу, в день, що вертає що року, то син той матиме інакше значіння ніж усі инші діти султанської крови. відколи править Царський Рід Османів!...“

Сі слова потрясли султанським сераєм і звернули увагу на Роксоляну Хуррем. Бо тільки вона могла бути при надії.

В цілім сераю знали, що від вінчання Падишах Османів ще не був у кімнатах ніякої иньшої жінки.

З найбільшим напруженням очікувано предсказаного дня. А як настав той час, потряс біль породу лоном Роксоляни і вона породила сина в найбільший день османської держави.

Як прийшла з болю до себе, зажадала води. А як подали їй, наказала невольницям, опустити кімнату.

Довго вдивлялася в першу дитину свою. Зболілий мозок її працював мов у горячці. Хотіла пригадати собі щось і немогла. Нараз бліде обличча її легко покрасніло, уста відкрилися і прошепотіли:

...„Призри нынѣ, Господи Боже, на тварь твою и благослови и освяти воду сію и даждь ей благодать избавленія и благословеніе Іорданово...“

(Дальше буде).

*) 12. січня.

**) Дервіші — магометанські монахи. Щойно від 12 століття жили вони також у монастирях. Переважно знали вони ріжні ремесла й доводили в них до майстерства. Дивними танцями вправляли вони себе в містичну вдумчивість і заглиблення в Бозі. Мандруючі дервіші переходили всі краї ісламські як проповідники або жебраки. Вони мали й великий політичний вплив.

***) 29. мая.

I. Східна Прусія.

Третього дня зачав я оглядати виставу від павільону Східної Прусії. Сей павільон уряджений з великим смаком, просто взірцево — під кождим оглядом: естетичним, історичним, описовим, економічним і пропагандистичним. Особливож під останним!

Се річева і притім гарна вистава. А сила її пропаґанди якраз у тім, що вона не криклива й не кидається в очи: тим більше остає в памяти.

Праворуч краєвиди. Звертають увагу надморські піски. Статистичні таблиці виказують, що 61% населення Сх. Прусії мешкає в оселях меньших ніж 2.000 душ і що 55.7% живе з хліборобства.

Тамже виставлені прекрасні вироби з янтаря (бурштину) і ріжного сорта коралі та чудні шахи, бранзолети і т. д. Цікаво, що над деякими виробами з бурштину виписано отверто: „Ordinäre Korallen“ і додано, що вони призначені для африканських племен. Але я бачив опісля в Карльсбаді, як ті самі роди виробів купували з насолодою пані з найвисшої аристократії й буржуазії світа — судячи по їх шику, одягу й поведенню... Дальше виказано значний деревний промисл Сх. Прусії.

Що до преси, то вона дуже велика і сильна як на невеличке населення Сх. Прусії. Після найновішої статистики має та країна всего 1,900.000 душ, а посідає 96 ґазет — без столиці, то є тільки тих, що виходять на провінції! А в столиці тої країни, в місті Кенігсберґу появляються великі органи, котрі зовсім не уступають найбільшим органам великих світових столиць, як пр. „Königsberger Hartungsche Zeitung“, котра виходить двічи в день, одно видання на 10 сторін великого формату а в неділю на 22 ст.

Той орган виставив цікаву збірку висказів визначних людей про нього. Німці все збирають і все вміють використати.

Другий великий орган „Königsberger Allgemeine Zeitung“, оснований 1875 р., виходить що дня в будні дні на 16 ст. друку великого формату тай виказує 53.000 передплатників.

Третій великий дневник, що виходить у невеликій столиці того невеликого краю, „Königsberger Tageblatt“, виказує зріст передплатників від 19.342 в р. 1924 на 43.218 тепер і т. д.

Значить, хоч над усею Німеччиною зависло зрозуміле пригноблення по її тяжкім упадку в великій війні, хоч воєнні відшкодування так пригнетали все її населення, що податки там около три до пять разів тяжші ніж у Польщі, хоч вся держава виказує міліони безробітних — преса їх кріпне і то як кріпне! Навіть у такім переважно рільничім краю як Східна Прусія. Се певний знак, що маси німецького народа горнуться до світла й будують та скріпляють моральні позиції своєї нації, котрі кінець кінців все рішають у великій боротьбі на арені народів.

Тут т. зв. „біда“, то є матеріяльна скрута очевидно ні причім. Чому? Бож є й дуже дешеві органи преси, на які стати буквально кождого, хто тільки живе на світі. Возьмім для прикладу наш „Місіонар“, що виходить у Жовкві. Чи є у Галичині така наша убога семя, нехай і в найбільш забитім селі, котру не стати на культурний річний видаток півтора золотого? Річ ясна, що такої семї нема, бо мусілаб умерти з голоду, якби дійсно не була в силі позволити собі на такий видаток, скажім, що „зовсім злишний“. А кілько передплатників має „Місіонар“? Коло 30.000 тисяч. Правда, він найбільше поширений український орган. Але і йому дуже далеко до порівнання під тим оглядом навіть з пересічними органами иньших народів. А щож доперва говорити про нашу трохи „дорожшу“ пресу!...

І по що то пускати бляги про свою державу, коли ми не в силі поставити й удержати навіть такої своєї преси, котра моглаб рівнятися з пресою далеко меньших від нашої й убожших країн? Наперед зробім те, що можемо зробити, а потім прийде черга й на те, чого під сю пору ще не можемо зробити.

Вся східно-пруська преса поділена на десять родів і вся виставлена. Багато її! Тілько, що аж числити не хочеться. А при населенню (1,900.000 душ) сказано, що воно має 380.000 родин у Сх. Прусії. Виходить, що нема семї, котра не передплачувалаб по кілька органів, бо инакше неможливо булоб удержати таку велику льокальну пресу в тім переважно хліборобськім краю (котрий кормить своїм хлібом — як виказано — 5,250.000 людей, хоч сам має тільки 1,900.000).

З визначних особистостей опановують ту виставу: Кант, як уроженець Сх. Прусії й Гінденбурґ, як побідник Росіян на її території.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16. раньше РОМАН ЗУБИК поручає новости для Пань, сукна на мужеські одіння. Англійські крепи на реверенди і папістики для П. Т. Отців. 247 15—30

ВСЕЧЕСНІЙШІ ОТЦІ можуть самі скласти собі РАДІО-АПАРАТИ купуючи частини і поучення у фірми ЛЕВ АППЕЛЬ і С-КА Львів, Леґіонів 1 і 3. 212 б Подекуди в сплатах. 19—30

Театральні артисти в большевії

Віденська преса приносить інтересну статистику нужди, в яку впали театральні артисти в большевії. Ту нужду ілюструють отсі цифри:

Доходи б. Маріїнського театру „колибаються“ між 1000 і 2000 шілінґ. (1 ш. трохи більший від злотого) в день. Часами доходять до 5.000 шіл., при особливо улюблених операх.

Ще гірші „доходи“ неоперових театрів. І так славний колись Александринський Театр має денно приходу всего 400 до 500 шілінґів!

Без журби жили тільки артисти двох театрів: Московського Мистецького Театру й Театру Маєргольда — бо їх субвенціонував уряд. Відколи здержано субвенцію театрови Маєргольда, його просто замкнули.

В цілім СССР около 90 проц. театр. артистів — безробітних. А ті, що мають заняття, побирають дійсно голодові платні (з дуже малими виїмками). Які се голодові платні, можна вносити по тім, що вони пересічно виносять около 100 шілінґів місячно, коли державні редактори й лікарі та правні конзуленти мають по 800 шіл. — і не можна їх платні уважати високою, бо дорожнеча там велика. Не диво, що артисти славних колись театрів розбігаються по провінції й шукають якого небудь заняття, навіть як замітачі вулиць.

Так виглядає „рай артистів“ в СССР.

Переслідування приватної торговлі в ССР

В ССРР. відновилися переслідування приватних торговців. Особливо переслідують велику торгівлю. В останніх днях серпня в Ленінґраді арештовано 16 великих приватних торговців, котрих обвинувачують за те, що скуповували мануфактуру в столицях і продавали її на Україні та в инш. хліборобських краях ССРР., де купували хліб для столиць. Всі арештовані мають бути заслані, а їх маєтки вже сконфісковані.

Праця на часі

Д-р Кость Левицький скінчив писати ту часть своїх споминів, котра обнимає часи великої війни (1914—1918). Праця та вже печатається й появиться перед Різдвом. Буде вона становити другий том обширних споминів Шановного Автора. Перший вже вийшов давніше, третій про формацію української держави (1918—1923) вже опрацьовується.

Вся та велика праця оперта на оригінальних документах і особистих переживаннях сеніора наших діячів.

Хліб з дерева

На зїзді німецьких хеміків предложив проф. Берґіюс вислід своїх дослідів над справою ужиття дерева до прокормлення людей. Досліди ті велися вже від часу війни. Звернуло увагу учених, що деякі роди деревних хрущів і славна „церковна миш“ кормляться деревом і притім „добре виглядають“. Зачали робити досліди і довели до того, що протягом 15 хвиль при помочи відповідного квасу роблять дерево стравним і для людини. Під оглядом поживи дерева є такі, що мають у собі багато товщу (липа, береза і всі чатинні дерева) та дерева „крохмальні“ (бук, тополя, дуб, явір, клен і и.) — словом: всі наші ліси се властиво хліб! І не тільки хліб, але й цукор. Проф. Габерляндт повідомив пруську академію наук, що деякі роди дерев дадуть 28 проц. цукру. Тільки сама середина дерев на хліб непридатна, але в березі, вербі, яворі й и. все можна переміняти на хліб. Цікава річ, що вже перед сто літами ректор нім. університету в Тібінґені Автерніт написав працю про переміну дерева в хліб і навіть подав рецепту, як робити книдлі з дерева, але ніхто не повірив.

НОВО ОТВОРЕНИЙ МАҐАЗИН ПОСТЕЛІ Р. ДЖАЛА у Львові, вул. Хорущина 5. побіч кіна „Аполльо“ поручає КОВДРИ вже по 18 зол., МАТЕРАЦИ по 30 зол. — перероблює ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 306 8-10

Огляд часописів

Фейлєтоніст варшавської "Rzecz, pospolit-и" пише про нужду польської сучасної белєтристики:

— „Неможливо збагнути, хто головний виновник: консумент чи продуцент? Чи тому наша белєтристика так жалю гідна, дрібничкова і будуарова, що такої шукає читач, чи длятого її читають, що повістярі, новелісти, фейлєтоністи і творці комедій чи радше фарс иншої не хочуть, не вміють зглядно не можуть дати? Факт фактом, що життя, буйне післявоєнне життя, тисячі великих проблємів, думок і цілі маси тем — лежать необроблені, а — без пересади — 90 відсотків лектури на нашім убогім ринку заєдно і щораз то більше грязне в пустих, бездумних розважаннях... Щож нас обходять ті фаянсові бібельотки, фарамушки, креп-дешинки, флірти, рандки, пушки до пудру, шмінки, мінки, панчішки, коктаї і ціле виполовіле, бездумне паскудство, ся обридлива будуарова паплянина. Бо справді в сій атмосфері бомбонієрки, в сім млавім запаху паршивенької літературки вдуситься вкінці рештка здорового змислу“!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ЛЕВ ТОЛСТОЙ

(Уроджений у вересні н. ст. 1828, помер у вересні н. ст. 1910 р.).

Чували ви, що сказано: око за око й зуб за зуб. Яж вам глаголю: Не противтеся злу. А хто вдарить тебе у праву щоку твою, настав йому і другу. А хто хоче судитися з тобою і зняти з тебе свиту, віддай йому щей жупан.. А хто тебе силувати буде, йти з ним милю, йди з ним дві. Дай, хто просить в тебе і хто хоче позичити, не відвертайся від него. Чули ви, що сказано: Любіи ближнього твого й ненавидь ворога твого. Яж вам глаголю: Любіть ворогів ваших, благословіть проклинаючих вас, робіть добро ненавидячим вас і моліться за тих, що обижають і переслідують вас“.

Отсе місце з пятої глави Євангелія св. Матея лягло в основу зміни світогляду Толстого. Але не безпосередно і не в розумінню Церкви. З „Життя Толстого“, котре написав французький письменник Ромен Ролянд, відомо, що засаду „непротивленія злу“ вложив у думку Толстого буддійський жрець, ще як Толстой мав літ 19 і лежав біля нього хорий у казанськім шпиталі. Потому Толстой жив буйним життям, аж по 50ім році наступив у нім душевний перелом, котрий все кріпшав та коло 80 року його життя довів його до повного відвернення від „світа“. Фізично був він ще і в тій старости такий сильний, що справно їздив на кони і взагалі почувався здорово.

Не тільки мистецька творчість Толстого, дуже велика, зробила його виразником душі російського народа і рознесла його славу по всім світі; але також його релігійно-моральні шукання, чи радше блуканини по тій области. Блуканинами треба се назвати длятого, бо „правдиве“ християнство, до якого дійшов Толстой, се поступ руїни — і церкви і держави і всякого суспільного ладу. Толстой доходить у своїх „християнських“ міркуваннях навіть до постуляту знесення родини. Словом, він духовий предтеча тої розрухи, котра тепер так страшно нищить велику Росію, а з нею й Україну. Не дивота, що й стара православна церква виреклася його і виключила з рядів своїх дітей.

Особливо остро звертаються погляди Толстого проти здисциплінованої організації катол. Церкви, подібно як і погляди другого великого письменника Росії, Достоєвського. Се треба памятати передовсім під сю пору, коли з приводу столітних роковин уродин Толстого безліч видань його творів і статтей про нього залле в ріжних мовах всі суспільности світа, а між ними й нашу, як не через свою то через чужу пресу й літературу.

Світогляд Толстого не має в собі ніякої оригінальности. Він зложений з проявів азійської закостенілости й европейського песимізму на тлі старої пантеїстичної струї монізму, відновленої в Европі жидівським фільософом Спіноцою — (1632—1677), осудженим також церквою власного народу. Та блудна фільософія вчить, що світ се тільки одна з форм і проявів Бога, отже перечить істнування ріжниці між Сотворителем і сотвореним. Инші галузи того самого монізму доходять послідовно до виразного атеїзму, як пр. большевизм або німецький союз моністів, котрого завдання — поборювати всяку церкву і віру.

При читанню творів Толстого і статтей про нього не треба себе дурити частими згадками про Бога, любов, мораль, братерство і т. п. гарні поняття. В дійсности світогляд Толстого се свідоме противенство релігії й культури Европи, котре сильно причинилося до того, що тепер бачимо в большевії: до роскладу. Світогляд Толстого кінець кінців роскладає все — від християнської церкви почавши, на соціялізмі скінчивши, бо се під оглядом релігійним безмежний індивідуалізм, який не признає ніякої церкви, а під оглядом суспільним радикально-анархістичний нігілізм.

Західна культура мусить відкинути ті ідеї, бо інакше уляже в боротьбі зі сходом. З печатаних тепер споминів Масарика знаємо, що Толстой особисто заявив йому, що обстоює фільософію Шопенгавера. Отже обстоював світогляд песимізму, що дійсність се тільки уява нашого „я“, що нема позитивної радости в нічім і що трівке освободження може полягати лиш на убиттю в собі волі до життя.

Якже схожий той убийчий песимізм з азійськими релігійними системами, котрими Толстой залюбки займався, Се зовсім не припадок, що він удержував зносини з Гіндусами, Китайцями, Японцями та наклонював їх до зединення проти заходу. Те саме робить тепер большевизм.

Суть релігійного світогляду Толстого полягає на гордости: він відкидає тисячлітню традицію пояснювання св. Письма християнською Церквою, так західною як і східною і каже, що св. Письма обидві Церкви не розуміли й не розуміють, а він розуміє. Не дивниця, що опустивши ґрунт усякої Церкви, дійшов до єресей, які ще довго будуть відбиватися на його народі: бо з св. Письма без традиційного досвіду Церкви можна викомбінувати що хто хоче, подібно як з наведених висше слів Спасителя. Ніяка церковна інтерпретація не каже пр., що слова про позичку треба розуміти так, щоб ощадна й робуча людина позичала тим, котрі позичок потребують на вигідне життя або легкодушні видатки, бо з того не буде ніколи помочи ближньому, тільки шкода. Таксамо не вчив Спаситель, щоб не противитися злу суспільному, ширенню неморальности і т. п., що ілюструє ряд прикладів, наведених зараз за словами: „Не противтеся злу“. Ті приклади вчать терпеливости в індивідуальнім відношенню між людьми. І вчать сего дуже слушно, бо вся життєва практика доказує, що хто волить „судитися“, той вийде на тім так, що лучше бувби вийшов, якби відразу двічи більше дав, ніж від нього жадали. Але Толстой, опершись на власнім розумінню св. Письма й на вицвіті азійського та західно-европейського песимізму, дійшов до теорії „непротивленія ніякому злу. Спаситель бичем виганяв міняйлів з храму, а якби був тої думки, що не треба противитися ніякому злу, то бувби не противився тому, що вони зробили собі зі святині дім торговлі.

Великий блуд є в фундаменті світогляду Толстого і той блуд щойно зачинає ділати.

Читайте „Нову Зорю“!

Лев Толстой як миститель

(З приводу століття його уродин.)

Доба Льва Толстого. — Росквіт матеріялізму в серед. XIX. в. — Толстого критика матеріялістичної, безрелігійної цивілізації.

Жаден з російських письменників і мислителів не мав такої широкої популярности і слави, як Лев Толстой. В Росії в останніх десятиліттях минулого віку, ще за життя Толстого, утворився цілий „культ“ його. Широкий розголос придбали твори Толстого й поза межами Росії, особливо його релігійно-фільософічні писання. В них відбилися пристрасні шукання мети, змісту і правди життя, гострий протест проти матеріялізму, проти всякого насильства й неправди і горяча моралістична проповідь.

Граф Лев Толстой народився 28. VIII. 1828 р. в родовім маєтку Ясній Поляні, Тульської губернії. Походив зі старого аристократичного роду. Вчився в Казанськім і Петербурзь. університетах на факультетах права і східних мов. В 1846 р. виступив з університету, не скінчивши його, щоб віддатися в своїм маєтку господарству. Пізніше склав університ. іспити й дістав диплом. В 1852 р. появився в друку його перший твір „Дѣтство“. У 1850-их рр. служив як офіцир на Кавказі, брав участь у кримській війні 1855—6 р., опісля відбув подорож по Зах. Европі. Повернувши до маєтку „Я. Поляни“ (1860) почав видавати педагогічний журнал, заснував прославлену яснополянську школу, роспочав працю над історичними романами. Задумав їх кілька, але викінчив тільки один „Война и мир“. В 1874 р. видав роман, „Анну Каренину“ з сучасного життя аристократії, де ще більш уваги присвячено етичним питанням. З кінця 1870-их рр. Т. відлається майже виключно релігійно-фільософічним проблємам. В його світогляді відбувається глибока криза. Вона закінчується проповідю своєрідної моралі, в котрій християнські елементи перемішуються з буддизмом і раціоналізмом. Його мистецькі твори, писані в тій добі, перейняті сими ідеями та настроями („Смерть Ивана Ильича“, „Крейцерова соната“, роман „Воскресеніе“ та ин.). За ті моралістичні писання російський Синод відлучив Т-го від православної церкви. Справжнього заспокоєння Т. не знайшов у своїм світогляді до кінця життя. На 82-ім році життя покинув свій дім, пішов шукати... иншого життя і вмер у дорозі на стації Ахматовім 25. VIII. ст. ст. 1910 р.

Л. Толстой почав свою літературну діяльність в добі найсильнішого розвитку матеріялізму в усій Европі, а особливо в Росії. Під впливом порівнюючи значних успіхів природничих наук в серед. XIX. в. поширився матеріялістичний світогляд, віра в науку (особливо в „стислі“, природничі науки), цивілізацію, поступ! Наївні, грубо-матеріялістичні писання Біхнера, Фогта, Молешота викликали незвичайне захоплення серед тогочасної російської молодіжи; а Біхнерова „Сила й матерія“ зробилася для неї ніби „евангелією“ матеріялізму. Разом із тим ширилися в Росії ідеї „свободи“, демократії, утопійного соціялізму й „нігілізму“. Під впливом тих ідей тогочасна російська інтеліґенція, а передовсім молодіж змагала „раціоналізувати“ життя: тобто 1) усунути з нього все, що суперечить „розумови“ й досвідови природничих наук, усе містичне, традиційне, патріярхальне; 2) „визволити“ людей з кайданів, наложених державою, родиною, Церквою, релігією й всякими авторитетами; і 3) створити вільне життя, згідне з „льоґікою корисного“*). Коротко, але дуже влучно й вірно істоту сього „ідейного“ руху висловив російський сатирик в отсих словах: „Бога нема, душа — клітинка, а батька й по потилиці можна...“ Та, не зважаючи на виразно — неґативний і руїнницький характер сього руху, російське громадянство ставилося до нього доброзичливо; навіть старші люде — боячись придбати репутацію реакціонерів — відносилися до „нових ідей“ прихильно, або принаймні „по-

*) Яскраві типи представників сього світогляду змалювали Турґенев у ром. „Отцы и дѣти“. Гончаров — в „Обрывѣ“, пізніш Лєсков і Ключніков у своїх романах, Достоєвський — в „Бѣсах“ і „Преступленіи и наказаніи“.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Рівноуправнення катол. шкіл в Болгарії (КАП). Болгарський уряд надав катол. школам такі самі права видавання дипльомів, що й школам державним. Се свого рода публичне признання для катол. шкіл і їх великих заслуг.

Катол. акція в Австрії. Союз катол. молоді в Австрії відбув сьогорічні Загальні Збори в Бреґенці. Сей союз обєднує 1056 стоваришень з 43.250 членами та 9 студентських катол. орґанізацій. Широку діяльність зорґанізованої німецької катол. молоді ілюструє ся обставина, що в минулому році наспіло до централі 10.903 письм, а вислано 34.927. Касовий оборот виносив 400.000 шілінґів.

Боротьба з неморальністю в Італії (КАП.) Італійська парляментарна комісія приняла незвичайно острий проєкт закона про поборювання порноґрафічної літератури Внескодавець сього проєкту катол. посол Мартіре. — Зноваж на підставі останного розпорядження італ. міністерства освіти префекти обовязані усунути з бібльотек всякі романи, що можуть в якийнебудь спосіб пошкодити моралі молоді.

МАҐАЗИН ФУТЕР
ВІКТОРА ЗІХЛЕРА СИНИ
Львів, пл. Галицька 14. І. пов.
Поручають **футра** дамські, мужеські футряна ґалянтерія. Приймають всякі кушнірські роботи. Переховування футер через літо. Ціни дуже низькі. 201 21—30

Катол. Портуґалія витала свого нового Апост. Нунція, монс. Беде Кардінає. Президент републики, Кармона, заявив з того приводу, що портуґальський нарід є в своїй більшости віруючий і побожний і хоче згідно зі своєю катол. традицією на далі бути заступником християнської віри. Апостольська Столиця може бути певна повної відданости Їй портуґальського уряду.

Ненависть до Бога у большевиків. „Catholic Times“ цитує слова большевицького комісаря Луначарського, які він сказав про релігію на однім конґресі: — Ми ненавидимо християнство і християн. Найліпші з них се наші найзавзятійші вороги. Вони проповідують прощення і християнську любов — що противиться нашим засадам. Християнська любов се перешкода для розвитку революції; всіми орудниками мусимо таку науку поборювати. Ми потрібуємо ненависти. Мусимо вміти ненавидіти, бо лиш тоді зможемо заволодіти світом. Вже вдалося нам змести з лиця землі світських царів, тепер черга на Царя небес. Боротьбу з релігією треба продовжати далі і в християнських і в магометанських краях.

Бібліоґрафія

Denzinger-Bannwart-Umberg. Enchiridion Symbolorum⁹ Definitionum et Declarationum de rebus fidei et morum. editio 17-(a) amendata et aucta pag. XXIX + 737 in 8⁰ Herder, Freiburg in B., 1928.

Книжка, яка здобула собі світову славу в кат. богословській літературі, говорить сама про себе. Вона необхідна прямо для кожного священика, подібно як св. Письмо, І. Л.

Dr P. Tischleder, Der Katholische Klerus und der deutsche Gagenwsrtsstaat, сторін X + 202 in 8⁰ — Herder, Freiburg in B., 1928; ціна 4·60 мк.

Твір призначений в першій мірі для нім. священиків. Але з огляду на це, що автор обширно обговорює характер, завдання, обсяг ділання держави взагалі а головно її відношення до Церкви, книжка заслугує на загальне поширення в кругах кат. інтеліґенції. І. Л.

L. Bethlèem. La Presse стор, 624, in 12⁰ — Paris, „Revue des Lectures“ (rue de Vangirard, 77), 1928, — ціна 15 фр.

О. Бетлєм це неустрашимий борець против неморальної преси, апостол доброї преси. Притім знаменитий писменник. Хто хоче виробити собі ясне поняття, яке значіння має добра і зла преса, повинен конечно купити собі цей твір. І. Л.

„Будову свого характеру мусить зачати кождий сам у молодих літах. Запізно пробувати се в дорослім віці (хоч лучше пізно ніж ніколи). Характер не розвивається вже в життєвім гаморі. Хто без твердого характеру попаде в вир життя, тратить звичайно і ту одробину добрих нахилів, яку ще може посідав“.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПЕРЕГОВОРИ в справі торговельних договорів між Німеччиною й Польщею вже чотири рази зривані, відбуваються тепер у пяте. Доси розбивалися вони все ізва політичних справ реґуляції відносин на граничнім поясі.

ЮГОСЛАВІЯ визнала альбанську монархію, як доносить білгородська „Правда“. Король Цоґу приняв югославянського посла, котрий нотифікував йому визнання Югославії.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА. „Праґер Прессе“ повідомляє, що москвофільский посол д-р Андрій Ґаґатко зрікся посольського мандату. Він був вибраний послом на нашім Закарпаттю в 1925 р. як „національний соціялєст“ а в 1926 р. виступив з клюбу тої партії.

В СССР. СПАЛИЛИ ЧЕМБЕРЛЄНА. Сх. Аґ. доносить, що комун. молодь у Харкові урядила велику демонстрацію проти Анґлії, в часі котрої спалено ляльку, що представляла анґл. міністра Чемберлєна. При тій нагоді урядове совітське грузове авто, в котрім везли кріси й амуніцію, несподівано вибухло й огонь обняв усе. Тяжко ранених 11 комуністів.

(Дуже можливо, що подібною несподіванкою, тільки на більшу міру, скінчиться взагалі демонстрування товаришів проти Анґлії).

Проєкт аґрарного закону

Проф. В. Яворський, спольщений Українець, виготовив проєкт аґрарного кодексу для Польщі в двох томах (427+261 сторін вел. вісімки).

Краківський „Час“ так оцінює той проєкт:

„Належить зачати висловом подиву для чоловіка, котрий мимо тяжкої фізачної хороби міг доконати такого знаменитого діла, якому рівного ні навіть подібного не видав досі ніякий нарід... Той проєкт буде певне перекладений на иньші мови й викличе першорядне зацікавлення за кордоном.

Часть І. має титул „Матеріяльне аґрарне право“. Часть II.: „Формальне аґрарне право“.

Між співробітниками тої великої праці називає „Час“ на першім місци доцента унів. Панейка (брата відомого публіциста, Василя).

ФУТРА дамські, мужеські та скірки поручає найдешевше **ГОРОВІЦ С-ка** Львів, ул. Краківська 4.
293 Телефон 54—12. 5-10

257 **На догідних услівях** 14—20
по цінах точно готівкових продає товари текстильні, шовкові й суконні фірма
ЛЬОРЕНЦ і РІНҐЛЄР
Львів, вул. Сонечна 9., тел. 15-32.

ПОДЯКА.

Вп. Панови Ортопедистови Й. Рапапортови, спеціялістови для пропуклин, у Львові, вул. Красіцьких ч. 8. — складаю тою дорогою горячу подяку за уміле і успішне стримання моєї тяжкої, небезпечної для життя, застарілої пропуклини, через заложення з успіхом спеціяльного бандажу Вашої методи, так, що я віджив, чуюся цілком здоров, безпечний в ході і в виконуванні судейських службових обовязків. **Др, Маврикій Моргенрот,** судя Суду Апеляційного.
1—1

НОВИНКИ

Новим комісаром для Львова іменований проф. львівської політехніки д-р Отто Надольський. Він уроженець Сх. Галичини, з Турки над Стрием. Школи кінчив у Львові, потому багато подорожував. Від літ єсть шефом галицьких літниск.

На львівськім університеті, як доносить „Хвіля“, принято на права 545 студ., в тім 177 (32·5%) Жидів, на виділ матем.-природн. 227, Жидів 99 (43%), на виділ гуманістичний 384, Жидів 173. Виділ медичний не оповістив висліду, але „Хвіля“ подає від себе, що на кількасот зголошених Жидів принято коло 10.

„РОДОГАН“ ЛЬВІВ РИНОК
ПОРУЧАЄ 43 НА СПЛАТИ
9010 місяців
ОБУВ СУКНО ОДІЖ
307 4—10

„Слово Польске“ в 260 ч. подало зміст статті д-ра А. Чайковського, печатаної в „Ділі“ — під заголовком: „Українці проти уніятської Церкви. Орґан УНДО „Діло“ пропаґує православіє“.

Святотатство. При дорогах коло Жовкви й Куликова понищено всі фіґури святих і попі, різувано деревляні хрести. Ще „гарна держава“ не сягає поза Збруч, а вже деякі чинники в її дусі показують, як вони розуміють „свободу віри“...

Страшний ураган, котрий на Фльориді убив поверх 2000 людей, полетів у напрямі Ню-Йорку, але вже ослаблений.

Охорона морських птиць. Морські птиці (а також і риби) гинуть масово від ропи, що деякі кораблі оставляють по собі на морю. Великі корабельні товариства уладжують тому на кораблях опалюваних ропою спеціяльні сепаратори, що виловлюють з відпадків ропну субстанцію, яка затроює поверхню моря.

В Ленінґраді знов масово арештують купців.

Фестин у Львові: „Перше Українське Свято Жнив“ уладжує тов. „Просвіта“ ім. Шашкевича на повіт Львів, в неділю, 23. с. м. при вул. Крупярській ч. 15 (Личаків), трамваєм до церкви св. Петра. Танці, співи, льотерія, добрий буфет. Початок о 2 год. попол. Вразі дощу буде забава тамже в домі „Просвіти“.

Каварня Гостинниці „БЕЛЬМОНТ“
в домі Народної Гостинниці
Львів, Косцюшки 1.
приймає замовлення на бенкети, слюби в окремій салі. 317 4—15

ОГОЛОШЕННЯ

САМОСТІЙНОГО ЗАРЯДУ домашним господарством шукає інтеліґентна середних літ женщина. Адреса: М. Камінська, Станиславів, poczta Dworcowa II. (posterestante). 1—1

Др. Ґ. БРУХНАЛЬСЬКИЙ
стоматольог-дентист
ординує в недугах устної ями і зубів
в липні і серпні як передтим
Львів, вул. Галицька 19, II пов. 20-20

Інжинір-архітект **ЛЕВ ЛЕВИНСЬКИЙ**
уповажнений будівничий
Львів. вул. Содова ч. 3. II. пов. (бічна вул. Потоцького)
виготовляє проєкти і кошториси для будови церков, народніх домів, читалень, кооператив і всякого роду будинків шкільних, мешкальних і промислових. — Бере в підприємство будови у Львові і на провінції по конкурєнційних цінах. Обіймає технічний нагляд при будовах, виробляє затвердження проєктів у Воєвідств. — Поради безплатно. 321 1—8

Д-р Р. НЕСТОРОВИЧ
ординує в хоробах внутрішних і жіночих
в ПЕРЕМИШЛІ,
Франціщканська 37, (площа на Брамі).
Власний хемічний і мікроскопічний ляборатор. 299 5—5

ДЕНТИСТ
асист. клініки стоматольоґічної У. Я. К
Д-р мед. Янковський Мечислав
Спеціяліст в недугах устної ями і зубів.
Дентистичну техніку веду особисто.
ЛЬВІВ, Словацького ч. 18, І. пов.
277 10—15

ФУТРА дамські і мужеські
гарнітури і верхи до футер
303 поручає 8—8
МАҐАЗИН ФУТЕР
Ст. СОЦКІ Львів, Академічна 3.
Приймає футра до переховання на літо.

блажливо“. Нпр., визначний романіст Турґенев, малюючи тип „нігіліста“ (Базарова), не осудив його й представив у досить симпатичнім світлі. Матеріялізм, змагання до „емансипації“ та „раціоналізації“ життя охоплювали й отруювали широкі круги тогочасного громадянства в Росії (та в значній мірі й на Заході). І якщо сі широкі круги не цілком ішли слідами „нігілістів“, то всеж знаходилися під сильним впливом „проґресивно“-матеріялістичних „ідей“.

Та мимо того роздавалися й острі та рішучі протести проти раціоналізму, матеріялізму, нігілізму, надмірного захоплення й боготворення природничих наук і навіть взагалі проти пересякнутої матеріялізмом, безрелігійної й бездушної новочасної европейської цивілізації. Разом з тим підносилися заклики повернути на инший шлях — християнської віри й любови. Найбільшими виразниками сього протесту явилися Достоєвський, Лєсков, Ів. Аксаков, Мик. Данилевський, Леонтьєв, Страхов і Л Толстой. Але голоси сих письменників і мислителів, за винятком Толстого, заглушив хор поступовців, матеріялістів і соціялістів. І їх твори, незвичайно цікаві, глибокі й оригінальні, мали через те дуже обмежений і слабий вплив. Навіть ґеніяльного письменника Достоєвського — майже до поч. XX. ст. — „бойкотувало“ й ненавиділо поступове російське громадянство. Тільки одному Толстому пощастило перемогти відразу злісну боротьбу матеріялістів і поступовців, а навіть досягти незвичайно широкого впливу і слави. Його смілива й остра критика матеріялістичної, безрелігійної а через те й неморальної культури і щира моралістична проповідь, мимо брудних випадів проти нього деяких публіцистів, робили сильне враження на сучасне йому громадянство.

Але, на жаль, на поглядах й творчости Толстого відбилися також впливи матеріялістичного раціоналізму і внесли роздвоєння та суперечність у його етичну науку. І тому діяльність Т., хоч мала й добрі сторони, являється чинником неґативним і шкідливим.

Мусимо підчеркнути, що в поглядах Т. дуже багато неясностей і суперечностей, і то навіть в основних питаннях. Нпр. неясні й суперечні думки Т. про Бога: в його творах зустрічаємо часом правильні, християнські вискази про Бога, а часом знаходимо пантеїстичні ідеї. На світогляді Т. дуже сильно відбилися найріжніщі впливи: Євангелії і буддизму, російських сектантів — духоробів і Фаєрбаха, Паскаля, Русо, Шопенгавера й инш. Фільософія Т. не оригінальна й не оброблена в гармонійну цілість. Але в ній є глибокі думки, велика щирість і загостреність основних проблем; Т. ставить питання руба: „Все або нічого“. До тогож свої думки він викладає приступно для широких кругів. Се все й притягає увагу до його творів.

В основі світогляду Т. лежить остра критика загально поширеної в його часи віри в науку, цивілізацію й поступ. Уже в хлопячих літах Т. захоплювався творами Ж. Ж. Русо, в котрих той осуджує новітню цивілізацію, вихваляє первісне, згідне з природою життя та закликає до перебудови громадського ладу відповідно до вимог природи й чуття. В 1859 р. в опв. „Люцерн“ Т. вже — досить остро висловлюється про еґоістичну й раціоналістичну цивілізацію, й зокрема про новочасну науку: „Непогрішимий, блаженний голос Всесвітного Духа заглушується в нас шумливим, швидким розвитком цивілізації“; а „уроюване знання нищить первісні вимоги добра в людській природі..“ Чим далі, тим суворіший стає осуд Т. про всю новочасну цивілізацію в усіх її проявах — про науку, фільософію, мистецтво, державний устрій, мійське життя. Кінець кінцем, Т. приходить до висновку, що наука й фільософія — безпотрібні, брехливі й шкідливі: вони трактують про все, що хочете; але залишають без уваги основне і єдине важне питання: „Як повинна жити людина“.

Сучасна наука, каже Т., має безліч відомостей і знання цілком безпотрібних — про хемічний склад зорь, про рух сонця до співзіря Геракля, про походження видів і т. д., але на питання про зміст і мету життя вона нічого не може сказати... Вся „наукова діяльність наших прославлених останних віків“, на думку Т., гідна сміху й жалю. Та сього мало: сучасна наука, з погляду Т., шкідлива; бо вона під виглядом вивчення „фактів і тільки фактів“ оправдує існуючий суспільний лад і намагається виправдати його.

Ще гостріше осуджує Т. сучасне мистецтво. Мистецтво має вартість і рацію тільки тоді, коли воно відбиває релігійний світогляд народу, серед котрого виникло. Так було нпр. в середні віки, перед добою того „ренесансу“, що наступив по Хрестових походах. Новочасне мистецтво має инший характер: його цінять не після того, в якій мірі виражає воно релігійні почуття, а оскільки воно дає насолоду. Се мистецтво „витонченого“, панського смаку. Воно незрозуміле більш як 99 проц. людей. А разом з тим воно незвичайно дороге: на нього тратиться не менше праці як на війну... І по що? Щоб зробити приємність розбещеному, пересиченому смакові. Сучасне мистецтво се, по виразу Т., „блудниця“. Воно виховує безмежну жагу насолоди та роспусту й ослаблює духовні сили людини.

Не знаходив Т. жадної користи і в новочасній матеріяльній культурі, в досягненнях новітної техніки, в розвиткові „культурного“ міського життя. Бо поступ техніки „зовсім не означає поступу добробуту“ (навіть матеріяльного), а часто й погіршує його. Особливо остро висказується Т. про місто, де „замісць ідеалу трудового життя знаходимо ідеал гаманця (мошонки)“; міська культура, грошеве господарство і приватна власність се, на думку Т., головні підстави неправди сучасного життя. Взагалі, всі досягнення нашої „культури“ :„наші науки, мистецтва, удосконалення приємностей життя все те лише спроби ошукування моральних вимог людини“. Все сучасне життя, передовсім суспільний і державний лад, збудовані, на думку Т., на неправді. Т. незвичайно остро критикує державну орґанізацію суспільства: не якусь окрему державну форму, але всяку державу.

„Всі уряди в наші часи, найдеспотичніші й найліберальніші, се Джінґіс-Хани з телеґрафом... Без возвеличування себе й пониження инших, без лицемірства, ошукувань, без вязниць, кар, убийств не може ані зявитися ані держатися жадна влада... Скільки не вигадували люде засобів, аби позбавити тих, що мають владу, можливости підпорядковувати громадські інтереси їх особистим, всі ті засоби показувалися й показуються нелійними...“ і т. д. Жадних способів зробити державу гарною або не шкідливою Т. не знаходить.*)

Таксамо абсолютне зло й неправду бачить Т. в економічній орґанізації суспільства, в самім існуванню приватної власности, торговлі, грошей і т. д. Але разом із тим Т. рішуче висловлюється й проти проєктів та утопій соціялістів і комуністів. Бо пропоноване ними державне, примусове реґулювання всіх сфер людської діяльности — родинної, господарчої, приватного життя і праці внеслоб іще більше зла, неволі, примусу, тиранії в життя людей. **„Найжорстокіша, найжахливіша банда розбійників,** — каже Т., — **не так небезпечна, як небезпечна така державна орґанізація, уряджена по проґрамі соціялістів або комуністів“.**

*) Критика держави Т-им, як се визнають правники й соціольоґи, безперечно, має в собі багато слушного. Особливо вірна його критика демократичної держави. Але притім Т., поперше, іґнорує те, що держава приносить безперечно й значну користь, а нетільки зло; по-друге, зовсім безпідставно гадає, що людство моглоб обійтися без державної орґанізації. Натомісць Т. цілком вірно підносить, що жадні демократичні реформи не є в стані усунути зазначених ним дефектів державної влади. Еґоістичний характер державна влада тратить лише тоді, коли носії держ. влади розглядають її яко владу з ласки Божої й стараються управляти у згоді з Церквою та її єрархією, згідно з засадами релігії. Історія свідчить, що така влада можлива.

О. Максимович.

Присилайте передплату!

„ОЛЬКА“, 245 21-30

Одинокий спеціяльний маґазин трикотажів.
Продає на тревальші СВЕТЕРИ, ТРИКОТИ, ПАНЬЧОХИ, РУКАВИЧКИ, СКАРПЕТКИ по цінах гуртових.

Львів, — Ринок 35 (біля „Нар. Торговлі“).

ЧАЙ КАВУ І ВИНА
в найлучших родах — по найдешевших цінах — поручає 300 5—15
ЕДМУНД РІДЛЬ
Львів, Рутовського 3.
Цінники на жадання безплатно.

Щітки всякого рода
Стирки, губки, ірхи 316 4-20
поручає найдешевше

О. Т. ВІНКЛЕРА Син, Львів, Ринок 28.

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
246 в найдешевше, бо вхід через сіни. 29-50

Светери, жакети, костюми ґарсонки, камізольки дамські й мужеські, гальки, реформи, панчохи камаші, штильпи, скарпети і т. п.
ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання старих трикотажів.
Підношення очок панчіх шовкових і фільдекосових.
Виконує з найліпшого матеріялу дуже старанно й по умірених цінах
Трикотарська робітня В. Лібанської
262 ЛЬВІВ, Баторого 34, (мезанін). 13—30

МАҐАЗИН і РОБІТНЯ всякого рода ФУТЕР
Єлисавети СОЛІК (вдови І. Соліка)
Львів, тільки ул. Собеського 4. 304 7-10

Фабрика ПИЛЬНИКІВ Г. МОНЧИНСЬКИЙ
Львів, вул. Волинська 25, тел. 20 18, стація зал.: Львів-Підзамче. Приймає ПИЛЬНИКИ до насікання і замовлення на нові. 282 15-25

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На осінний і зимовий сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
138 33-?

ФУТРА мужеські й дамські містові й до дороги, куртки, свитки, шапки і т. п. поручає
М. А. АВҐУСТИН
МАҐАЗИН ФУТЕР
Львів, Рутовського 7. Тел. 49—46.
297 Приймає всякі роботи кушнірські. 5-10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ.
І-ша бібл. — 57 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 105 книжок за 150 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 60 зол., проч. р. по 30 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. ібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 10—50

ВЗУТТЯ мужеське, дамське власного виробу
по дуже низьких цінах поручає 261 13-27
:-: першорядна робітня обуви :-:
ІВАНА МАТИКЕВИЧА Львів, Шептицьких ч. 1 напроти св. Юра.

МОТОРИ
бензиново-нафтові
для сільських господарств :: та дрібного промислу ::
продає по конкуренційних цінах і на дуже догідних умовах
Фірма PEZETKA
ЛЬВІВ, ул. Словацького 2.
286 14—20

ШАПКИ КАПЕЛЮХИ
у великім виборі 322 1-12
по низьких цінах
Іван Віттман, :-: ЛЬВІВ, :-. Трибунальська 1.

ПОРУЧАЄМО НОВО ВІДЧИНЕНУ ФОТОҐРАФІЧНУ РОБІТНЮ
„ДОРА“ ЛЬВІВ, Словацького 2.
302 8—20

НА ЗАМОВЛЕННЯ ГОТОВІ
ФУТРА
і перерібки поручає
фірма Ф. і Ю. Любельські
Львів, Рутовського 5. Телеф. 48-70
319 40 літ істнування. 2—10

Продажа на догідні сплати!!
Машини до шиття
Ґрамофони, ровери
Кружлівки молочарські
264 16—30
та їх складові части, кравецьке приладдя і до ручних робіт. Власна майстерня направ
Александер МАЛИМОН
Львів, ул. Валова, 11 а.

Фабрика заложена в 1874 р. Численні медалі й дипльоми.
СПІЛКА АКЦІЙНА
ФАБРИКА РІЛЬНИЧИХ МАШИН І ЗНАРЯДДЯ
М. ВОЛЬСЬКІ і С-ка
ВІДДІЛ У ЛЬВОВІ, вул. Городецька 2 Б.
поручає власного виробу фабрики ржних типів і величин:

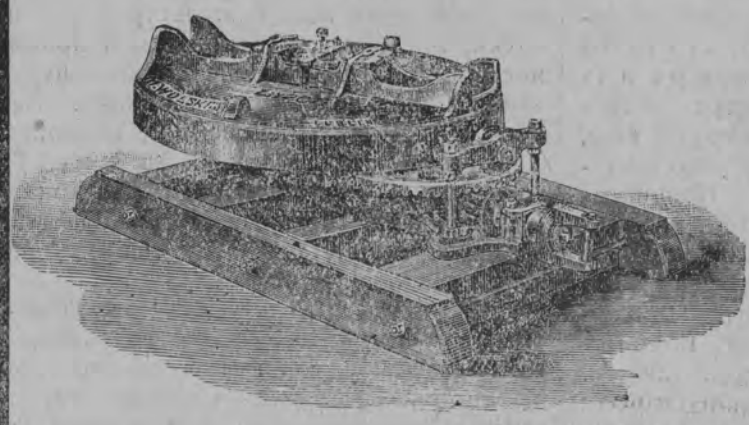

молотільні,
кирати,
січкарні,
віялки,
млинки,
валці перстеневі,
культиватори
пружинові і т. п.

Виконання машин і викінчення першорядне. :: Тревалість машин і справність у праці ґварантована. :: Варстати репараційні й монтерські на місці. 314 2—2
Цінники й проспекти висилаємо відворотною почтою.
Адреса для листів: С-КА АКЦ. М. ВОЛЬСЬКІ, ЛЬВІВ, ул. Городецька 2 Б.

Видає й редагує Комітет У.Х.О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10